

JulkICT-osasto
Kansallisen palveluarkkitehtuurin toteuttamisohjelma

Kansallisen palveluarkkitehtuurin toteuttamisohjelma

Loppuraportti

Suomen metsäkeskus

VM/233/02.02.03.09/2017

Versio 0.2

30.10.2017

Valtiovarainministeriö	Suomen metsäkeskuksen sähköiset palvelut palveluväylään VM/233/02.02.03.09/2017	2 (11)
KaPA	Hankkeen loppuraportti	23.10.2017

Sisällys

Sisällys	2
Dokumentin versiohistoria	2
1. Yhteenveto	3
1.1. Hankkeen tiedot.....	3
1.2. Käytetyt Suomi.fi -palvelut.....	3
1.3. Yhteenveto hyödyistä ja opituista asioista	4
1.4. Suositukset jatkotoimenpiteistä	4
2. Hankkeen toteutuminen	5
2.1. Tuotokset	5
2.2. Hankkeen rahoitus ja kustannukset	6
3. Hankkeen ohjauksen arviointi	7
3.1. Hanke- ja ohjelmanhallinta	7
3.2. Hankintakäytännöt.....	7
3.3. Riskienhallinta.....	7
4. Hankkeen päättäminen.....	8
4.1. Dokumenttien hallinta	8
4.2. Ylläpitovaiheeseen siirtyminen	9
5. Liitteet.....	10
5.1. Kustannus-hyöty analyysin toteutumisen arvio	10

Dokumentin versiohistoria

<i>Versio</i>	<i>Päiväys</i>	<i>Laatija</i>	<i>Muutoksen kuvaus</i>
0.1	23.10.	Anu Kosunen	Ensimmäinen versio
0.2	30.10.	Veikko Iittainen	Hyväksytty versio

Valtiovarainministeriö	Suomen metsäkeskuksen sähköiset palvelut palveluväylään VM/233/02.02.03.09/2017	3 (11)
KaPA	Hankkeen loppuraportti	23.10.2017

1. Yhteenveto

Tämä dokumentti on kansallisen palveluarkkitehtuuriohjelman (KaPA) Suomen metsäkeskuksen sähköiset palvelut palveluväylään -hankkeen loppuraportti.

1.1. Hankkeen tiedot

Hankkeen päätehtävä oli tuottaa asiakkaalle seuraavat lopputulokset:

- metsävaratietojen yhteenvetotiedot on julkaistu kansalaisen palvelunäkymässä
- asiakas pääsee siirtymään kansalaisen palvelunäkymästä kertakirjautumisella Metsäkeskuksen Metsään.fi-palveluun tarkempien metsävaratietojen tarkasteluun
- Metsään.fi-palvelua käyttävän henkilö-asiakkaan valtuutus tarkastetaan asiointivaltuudet-palvelusta

Tulokset eivät toteutuneet hankkeen aikataulun puitteissa. Tämä johtui ennen hankkeen alkua käynnistetystä ICT-ympäristön muutoshankkeesta, joka kohtasi ennakoimattomia haasteita ja aiheutti sen, että Suomen metsäkeskukselta puuttui testiympäristö reilun puolen vuoden ajan. Tänä aikana sovellusten kehitystyö oli käytännössä pysähtynyt.

Hankkeen vastuuhenkilöt ovat omistaja Veikko Iittainen, Elinkeinopalveluiden palvelupäällikkö. Hankkeen hankepäällikkönä toimi Jouni Loimi, Metsään.fi-palvelun sovellusvastaava 9.6.2017 saakka, minkä jälkeen hän siirtyi pois Suomen metsäkeskuksen palveluksesta. Tästä eteenpäin hankepäällikkönä toimi Jouni Loimen seuraaja Anu Kosunen, OTO Metsään.fi-palvelun sovellusvastaava.

Hankkeen tyyppi

Suunnittelu/määrittely	
Toteutus	x
Käyttöönotto	x

1.2. Käytetyt Suomi.fi-palvelut

Suomi.fi -palvelu	On käytetty	Ei ole käytetty	Huomioitiin suunnittelu- vaiheessa
Suomi.fi-kartat		x	
Suomi.fi-maksut		x	
Suomi.fi-palvelutietovaranto		x	

Valtiovarainministeriö	Suomen metsäkeskuksen sähköiset palvelut palveluväylään VM/233/02.02.03.09/2017	4 (11)
KaPA	Hankkeen loppuraportti	23.10.2017

Suomi.fi -palveluväylä	x		
Suomi.fi-tunnistus		x	
Suomi.fi-valtuudet		x	
Suomi.fi-viestit		x	
Suomi.fi-verkkopalvelu	x		

1.3. Yhteenveto hyödyistä ja opituista asioista

Hankkeen tuottaman ratkaisun tärkein hyöty on Suomen metsäkeskuksen fyysinen liittyminen palveluväylään, joka mahdollistaa hankkeen seuraavien askelten toteuttamisen, vaikkakin sitten hankkeen virallisen päättymisen jälkeen.

1	Hankkeissa, joissa toteutukseen osallistuvia tahoja on useita ja ne kuuluvat eri organisaatioiden alle, toimivan kommunikaation rooli korostuu. Myös toteutuksen tilannetiedon välittäminen kaikille osapuolille sekä tilanteen ajantasainen seuraaminen ovat ensiarvoisen tärkeitä.
2	Kaikkiin asioihin ei voi vaikuttaa, mutta niihin voi varautua hyvällä riskienhallinnalla ja viime kädessä sopeutumalla.
3	Hankehallinnan dokumentointi on tärkeää ja se korostuu aikataulultaan venyvissä hankkeissa. Yhtenäinen tilannekirjanpito helpottaa jälkikäteistä arviointia ja auttaa kehittämään toimintaa tuleviin hankkeisiin. Myös henkilöiden vaihtuessa huolellinen dokumentointi auttaa uusien henkilöiden perehtymistä hankkeeseen.

1.4. Suositukset jatkotoimenpiteistä

Hankkeen päättymisen jälkeen on toteutustyössä jatkettu etenemistä hankesuunnitelman mukaisesti. Marras-joulukuun 2017 aikana toteutetaan henkilö-

Valtiovarainministeriö	Suomen metsäkeskuksen sähköiset palvelut palveluväylään VM/233/02.02.03.09/2017	5 (11)
KaPA	Hankkeen loppuraportti	23.10.2017

asiakkaan metsätietojen siirto Metsäkeskuksen Metsään.fi-palvelusta Suomi.fi Verkkopalveluun (ent. Palvelunäkymä).

Hankesuunnitelmassa suunniteltu Valtuudet-palvelun käyttöönotto metsänomistajan Metsään.fi-asiointipalvelussa jätetään toteutettavaksi myöhemmässä ajankohdassa. Tälle syinä ovat se, että katsottiin paremmaksi odottaa vielä Valtuudet-palvelun jatkokehitystä Väestörekisterikeskuksessa sekä se, että Valtuudet-palvelu otetaan ensin käyttöön Metsään.fi-toimijapalvelussa Väestörekisterikeskuksen KatsoSulautus –pilottihankkeen yhteydessä joulukuussa 2017.

2. Hankkeen toteutuminen

2.1. Tuotokset

Kuvaus tuotoksesta/palvelusta	Suunniteltu aikataulu	Toteutunut aikataulu	Huomioita
Fyysinen liittyminen kansalliseen palveluväylään on mahdollista	3/2017	8/2017	
Palvelunäkymään siirtyä tietoa Metsään.fi-palvelusta	6/2017	ei toteutunut	Tuotos jäi aikataulun puitteissa suunnittelu- vaiheeseen puuttuvan testiympäristön vuoksi
Asiointivaltuus-palvelu on otettu rajauksen mukaisesti käyttöön Metsään.fi-palvelussa	8/2017	ei toteutunut	Tuotos päätettiin siirtää toteutettavaksi myöhemmin. Valtuudet-palvelun osalta työtä on tehty VRK:n KatsoSulautus-pilottihankkeen osalta. Pilottihankkeen tuotokset valmistuvat vuoden 2017 aikana.
Raportointi valmiina	10/2017	10/2017	

Valtiovarainministeriö	Suomen metsäkeskuksen sähköiset palvelut palveluväylään VM/233/02.02.03.09/2017	6 (11)
KaPA	Hankkeen loppuraportti	23.10.2017

--	--	--	--

Hankkeen rahoituspäätöksen mukaiset tulokset ovat valmistuneet, työn toteutuneet kustannukset on raportoitu ja kirjanpidon raportit on toimitettu VM:n kirjaamoon (valtionhallinnon organisaatioiden osalta myös kirjattu hankesalkkuun).

Kyllä Ei x

Listaus toteutumatta jääneistä tuloksista:

- Palvelunäkymään siirtyy tietoa Metsään.fi-palvelusta
- Asiointivaltuus-palvelu on otettu rajauksen mukaisesti käyttöön Metsään.fi-palvelussa

2.2. Hankkeen rahoitus ja kustannukset

Valtiovarainministeriö on myöntänyt hankkeelle rahoitusta KaPA ohjelmasta.

Hanke sai VM:n myöntämän rahoituksen välille 1.4.2017-31.8.2017.

Hankkeen suunnitellut ja toteutuneet vaiheet ja kustannukset eriteltynä ovat seuraavat.

Vaihe	Suunniteltu €	Toteutunut €	VM rahoitus €
Fyysinen liittymisen palveluväylään + ylläpito 2018 loppuun	13 000	2 526,03	1 894,5
Metsätiedot palvelunäkymiin	27 000	0	0
Asiointivaltuus-palvelun integrointi Metsään.fi-palveluun	7 000	0	0
Hankkeen päättäminen	4 400	0	0
Hankkeen hallinnointi	29 000	21 613,35	16 210
Yhteensä	80 400	24 139,38	18 104,5

Hankkeen kustannusten alitus johtuu pääosin seuraavista tekijöistä:

Valtiovarainministeriö	Suomen metsäkeskuksen sähköiset palvelut palveluväylään VM/233/02.02.03.09/2017	7 (11)
KaPA	Hankkeen loppuraportti	23.10.2017

Toteutustyötä ei päästy tekemään, koska

- Metsäkeskuksen tietojärjestelmäympäristön siirto uuteen ympäristöön kesti odotettua pidempään marraskuusta 2016 huhtikuuhun 2017 saakka
- Metsään.fi-palvelun testiympäristö uudessa tietojärjestelmäympäristössä saatiin käyttöön vasta kesäkuun 2017 alussa
- Tietojärjestelmäympäristön siirron viivästyminen ruuhkautti työt ja hanke ei ollut kriittisten asioiden listalla
- Hankkeesta vastuussa ollut Jouni Loimi siirtyi kesäkuussa 2017 toisen työnantajan palvelukseen

3. Hankkeen ohjauksen arviointi

3.1. Hanke- ja ohjelmanhallinta

Hankkeen hallinnasta vastasi Metsään.fi-palvelun sovellusvastaava Jouni Loimi. Hankkeeseen on osallistunut Metsäkeskuksen Metsään.fi-tiimi ja tietohallinto yhdessä sovellustoimittajien Affecton ja Tiedon kanssa.

Hankevastaava on ollut mukana hankkeeseen vaikuttavien muiden hankkeiden kokouksissa lähinnä Metsäkeskuksen tietojärjestelmäympäristön siirtoon liittyen. Hän on lisäksi huolehtinut, että tarvittavat tunnukset, yhteydet ja sertifikaatit on hankittu ja muodostettu sekä raportoinut hankkeesta sisäisesti. Hankevastaava vaihtui kesäkuussa 2017 ja sen jälkeen tehtäviä on hoitanut toinen henkilö, Anu Kosunen, oman toimen ohessa. Käyttöönottoa suunniteltiin keväällä 2017, mutta varsinaisia käyttöönoton töitä on päästy tekemään vasta kesäkuussa 2017 ja sen jälkeen, kun hanke on virallisesti jo päättynyt

Hanke on vaatinut dokumentointia ja sen ylläpitoa sekä viestintää useaan eri toimijaan päin. Hankkeen vastuuhenkilö oli pääsääntöisesti mukana kaikissa hankkeeseen vaikuttavissa tietojärjestelmäympäristöä koskevissa kokouksissa ja tiedonkulku oli siltä osin toimivaa. Hankkeen käynnistymisen venyessä olisi ollut hyvä pitää tarkempaa kirjaa hankkeen suunnittelun etenemisestä ja hankkeeseen vaikuttavista muista tekijöistä, vaikka eteneminen olikin hidasta. Dokumentoinnin tärkeys on korostunut hankkeen jälkeen, kun hankkeen sisältämiä varsinaisia käyttöönoton töitä on alettu toteuttaa.

3.2. Hankintakäytännöt

Metsään.fi-palveluun liittyvistä hankkeen muutostöistä vastasi Affecto. Suomen metsäkeskuksen käyttöpalveluympäristöön liittyvistä hankkeen muutostöistä, kuten palomuriavauksista, vastasi Tieto. Lisäksi joihinkin verkkoyhteyksiin liittyviin muutostöihin on tarvittu Valtoria.

3.3. Riskienhallinta

Valtiovarainministeriö	Suomen metsäkeskuksen sähköiset palvelut palveluväylään VM/233/02.02.03.09/2017	8 (11)
KaPA	Hankkeen loppuraportti	23.10.2017

Hankkeen yleinen riskitaso oli vähäinen.

Tunnistettuja riskejä olivat palveluväylään liittymisen viivästyminen (kohtalainen riski), Suomi.fi-tunnistautumisen käyttöönoton viivästyminen (vähäinen riski) sekä hankkeen lopputuotosten viivästyminen suunnitellusta aikataulusta (vähäinen). Kaikki riskit toteutuivat tässä hankkeessa. Kaikki riskit olivat lähinnä aikatauluun vaikuttavia. Hankkeessa ei toteutettu mitään ydintoiminnan kannalta kriittistä toiminnallisuutta, joten aikatauluriskien toteutuminen ei aiheuttanut minkään toiminnon vaarantumista.

Hankkeelle ei tunnistettu riskiksi riippuvuutta tietojärjestelmäympäristöstä ja sen uudesta testiympäristöstä, vaikka uuden kehitystyön tuloksia ei voitaisi todentaa ilman tuotantoympäristöä vastaavaa testiympäristöä. Tämä siksi, että työn oli oletettu valmistuvan aikataulun mukaisesti jo hyvin paljon ennen hankkeen alkua. Tämä työ kuitenkin venyi ja aiheutti yllä kuvattujen aikatauluriskien toteutumisen.

Metsäkeskuksen tietojärjestelmäympäristön siirron ja uuden testiympäristön valmistuminen venyi pitkälle vuoden 2017 puolelle, eikä niiden valmistumiseen voitu tämän hankkeen kautta vaikuttaa. Uuden ympäristön rakentamisen viivästyminen aiheutti kautta organisaation työjonoja järjestelmien kehitystöihin ja tämän hankkeen käyttöönoton priorisointi oli muita kriittisempiä töitä alhaisempi.

4. Hankkeen päättäminen

4.1. Dokumenttien hallinta

Hanke on tuottanut osana lopputuotosta dokumenttiluettelon, johon on eritelty hankkeen aikainen ja ylläpitoon siirrettävä dokumentaatio. Luettelo dokumenteista

Nimi	Sijainti	Käyttöön- otto/Ylläpito	Ylläpitovas- tuu
Hankkeen rahoitushakemus	verkkolevy V:\Asiakkuus\9. Metsään_fi\PROJEKTINHALLINTA\KaPA-projekti\palveluväylä_rahoidushakemus	käyttöön- otto	hankevas- taava
Hankkeen rahoituspäätös	verkkolevy V:\Asiakkuus\9. Metsään_fi\PROJEKTINHALLINTA\KaPA-projekti\palveluväylä_rahoiduspäätös	käyttöön- otto	hankevas- taava
Hankkeen loppuraportointi	verkkolevy V:\Asiakkuus\9. Metsään_fi\PROJEKTINHALLINTA\KaPA-projekti\Palveluväylä_loppuraportti	käyttöön- otto	hankevas- taava
Palveluväyläliittymän määrittely (palvelun liittäminen)	V:\Asiakkuus\9. Metsään_fi\PROJEKTINHALLINTA\KaPA-projekti\Palveluväylä-projekti\Palvelun_liittäminen	käyttöön- otto	hankevas- taava

Valtiovarainministeriö	Suomen metsäkeskuksen sähköiset palvelut palveluväylään VM/233/02.02.03.09/2017	9 (11)
KaPA	Hankkeen loppuraportti	23.10.2017

	tekninen määrittely sovellustoimittajan tarjoamassa JIRA-projektinhallintajärjestelmässä		
Palveluväyläliittynän tekninen arkkitehtuuri	Tekninen arkkitehtuuri osana Metsään.fi-palvelun kokonaisarkkitehtuurikaaviota: met-saan_fi_sijoittelu_ja_yhteydet_v2.1.pdf	käyttöön-otto	SMK tietohallinto

4.2. Ylläpitovaiheeseen siirtyminen

Hankkeen tuotoksia ei ole otettu tuotantokäyttöön hankkeen tavoiteaikataulun päättymiseen 31.8.2017 mennessä.

Syksyllä 2016 oli käynnissä Metsäkeskuksen tietojärjestelmäympäristön siirto uudelle alustalle uuden toimittajan hoidettavaksi. Odotettavissa oli, että tuotantoympäristön siirron jälkeen uutta ympäristöä vastaava testiympäristö perustettaisiin ja myös tässä hankkeessa tehtävää käyttöönottoa päästäisiin todentamaan tuossa testiympäristössä.

Tietojärjestelmäympäristön siirto testiympäristöineen kuitenkin venyi vuoden 2017 huhtikuulle saakka ja vasta kesäkuun 2017 alkupuolella oli kaikki tarvittavat tietoliikenneyhteydet testiympäristöön kunnossa. Sovellustoimittajan toteuttamien töiden testaus ja todentaminen oli tuolloin mahdollista aloittaa. Tämä viive vaikutti kaikkiin Metsään.fi-palvelun kehitystöihin ja niiden käyttöönottoihin. Kasaantuneessa työjonossa tämän hankkeen käyttöönotto oli alhaisemmalla prioriteetilla kuin esimerkiksi kriittiset korjaukset tai lain edellyttämät Kembra-rahoituksen muutokset Metsään.fi-palveluun, jotka oli tehtävä ennen tätä hanketta. Myös Suomi.fi Tunnistus-palvelun käyttöönoton Metsään.fi-palvelussa täytyi tapahtua ennen kuin tässä hankkeessa voitiin edetä palveluväylän fyysistä liittymistä pidemmälle. Suomi.fi Tunnistus-palvelu otettiin käyttöön syyskuussa 2017.

Teknisen palveluväyläliittynän valmistelua ei voitu myöskään aloittaa ennen tietojärjestelmäympäristön siirron valmistumista kokonaisuudessaan, koska liittymäpalvelimet tulivat osaksi tätä ympäristöä ja niiden toimituksesta ja asennuksista vastasi sama käyttöpalveluympäristön toimittaja samoilla resursseilla, joita siirto vaati.

Kevään 2017 aikana tehtiin tämän hankkeen käyttöönoton suunnittelua yhdessä Metsään.fi-tiimin ja sovellustoimittajan kanssa. Käyttöönoton vaatimia toteutustöitä päästiin tekemään heinäkuussa. Hanke päättyi virallisesti 31.8.2017, mutta sitä on jatkettu sen jälkeen ja se tullaan käyttöönottamaan marras-joulukuun 2017 aikana.

Valtiovarainministeriö	Suomen metsäkeskuksen sähköiset palvelut palveluväylään VM/233/02.02.03.09/2017	10 (11)
KaPA	Hankkeen loppuraportti	23.10.2017

Käyttöönoton jälkeen hankkeen tuotokset ovat osa Metsään.fi-palvelua ja siten niiden ylläpidosta vastaa Metsään.fi-palvelun osalta Affecto voimassaolevien ylläpitosopimusten mukaisesti. Metsäkeskuksen tietojärjestelmäympäristöön liittyvien tuotosten ylläpidosta vastaa Tieto. Metsään.fi-palvelun kokonaistoimivuudesta vastaa palvelun sovellusvastaava.

Hanke on päätetty 31.8.2017 suunnitelman mukaisesti, mutta käyttöönotto työt ovat jatkuneet hankkeen ulkopuolella. Hankkeen päättymisestä ilmoitti vastuuhenkilö Anu Kosunen hankkeen yhteyshenkilölle Veikko Littaialle. Hankkeen päättymisestä ei ole vielä tiedotettu, koska käyttöönotto on vielä kesken. Sovellusvastaava tekee käyttöönotosta Metsäkeskuksen sisäisen tiedotteen sen valmistuttua. Käyttöönoton tapahduttua siitä tiedotetaan asiakkaita (metsänomistajat ja toimijat) Metsään.fi-palvelun voimassa olevan viestintäsuunnitelman mukaisesti.

5. Liitteet

5.1. Kustannus-hyöty analyysin toteutumisen arvio

Hankkeen kustannukset	Ohjelman ajalla 2014 - 2017	Arvio elinkaar- en ajalla (9v) 2014 – 2022
	€	€
Ennustetut kustannukset yhteensä	77 386	158 700
Toteutuneet kustannukset yhteensä	24 139	158 700
Erotus	53 247	0

Hankkeen kustannusten ylitys/alitus johtuu pääosin seuraavista tekijöistä:

Toteutustöitä ei päästy toteuttamaan hankkeen aikataulun puitteissa, koska

- Metsäkeskuksen tietojärjestelmäympäristön siirto uuteen ympäristöön kesti odotettua pidempään marraskuusta 2016 huhtikuuhun 2017 saakka
- Metsään.fi-palvelun testiympäristö uudessa tietojärjestelmäympäristössä saatiin käyttöön vasta kesäkuun 2017 alussa
- Tietojärjestelmäympäristön siirron viivästyminen ruuhkautti työt ja hanke ei ollut kriittisten asioiden listalla

Valtiovarainministeriö	Suomen metsäkeskuksen sähköiset palvelut palveluväylään VM/233/02.02.03.09/2017	11 (11)
KaPA	Hankkeen loppuraportti	23.10.2017

Hankkeen tuottamat taloudelliset hyödyt	Ohjelman ajalla 2014 - 2017	Arvio elinkaaren ajalla (9v) 2014 – 2022
	€	€
Suorat taloudelliset hyödyt	0	50 000
Epäsuorat taloudelliset hyödyt	0	4 650 000
Taloudelliset hyödyt yhteensä	0	4 700 000

Hanke ei tuottanut ohjelman ajalla suoranaisia taloudellisia hyötyjä, koska ai-
noa valmistunut tuotos, fyysinen liittyminen palveluväylään, ei yksinään tuota
taloudellista hyötyä, mutta on toki välttämätön seuraavien vaiheiden kannalta.

Hankkeen kustannukset vs. hyödyt	Ohjelman ajalla 2014 - 2017	Arvio elinkaaren ajalla (9v) 2014 – 2022
	€	€
Taloudelliset hyödyt yhteensä	0	4 700 000
Toteutuneet kustannukset yhteensä	24 139	158 700
Hyödyt – kustannukset	-24 139	4 541 300

Hankkeen kustannukset ovat pienet verrattuna saavutettavaan välilliseen hyö-
tyyn. Hankkeen elinkaaren hyödyt on arvioitu sillä oletuksella, että hankkeessa
suunnitellut tuotokset toteutetaan suunnitellusti hankkeen päättymisen jälkeen.

Hankkeessa toteutettavaa ratkaisua voidaan pitää erittäin hyödyllisenä. Ratkai-
susta saatavat rahalliset hyödyt on arvioitu merkittävästi suuremmiksi kuin rat-
kaisun kehittämisen kustannukset.

Hankkeella tavoiteltuja keskeisimpiä hyötyjä ovat:

- Metsävaratiedon käyttö lisääntyy ja tehostuu
- Sähköisen asioinnin helppous, joustavuus ja laatu
- Henkilöstön työtyytyväisyys paranee

Hankkeen aikataulussa ehdittiin toteuttamaan fyysinen liittyminen palvelu-
väylään, joka on hankkeen tärkein suora hyöty. Pitkällä aikavälillä hankkeessa
suunniteltujen tuotosten tuottama tärkein hyöty on metsänomistajien aktiivointi
metsien käytön suhteen. Se on olennaisinta myös Metsäkeskuksen toiminnan
näkökulmasta.